

Farklı Dillerden Lisansüstü Tez İncelemeleri

Postgraduate Thesis Reviews in Different Languages

Hatice GÜÇLÜ NERGİZ

Kocaeli Üniversitesi
Turizm Fakültesi

Anahtar sözcükler:

Eko-turizm, Uzay-zamansal davranış, Küresel Konumlandırma Sistemi (GPS), Tema parkları, Motivasyonlar.

Key words:

Eco-tourism, Spatio-temporal behavior, Global Positioning System (GPS), Theme parks, Motivations.

ÖZ

Çalışmada, Portekizce yayımlanan bir yüksek lisans tezi değerlendirilmektedir. Tez çalışmasında, bir biyoloji parkının Küresel Konumlandırma Sistemi (GPS) ile ziyaretçilerin hareketlerini akıllı telefon uygulamasıyla zaman, mekân ve konum olarak analiz edilmektedir. Ziyaretçinin mekânsal-zamansal davranışının analizinin yanı sıra, ziyaret sırasında yapılan hareketler ve geçirilen süre üzerinden de ziyaretin motivasyonları belirlenmiştir. Böylece, ziyaretçilerin mekânsal ve zamansal davranışlarının incelenmesiyle turistik mekânların daha akıllı bir şekilde yönetilmesi, pazar stratejilerinin geliştirilmesi ve daha iyi yönetilmesinde turizmde teknolojilerden yararlanılabileceğini ortaya koymaktadır.

ABSTRACT

The study evaluates a master's thesis published in Portuguese. In the thesis, the Global Positioning System (GPS) of a biological park and the movements of visitors are analyzed in time, space and location with a smartphone application. In addition to the analysis of the spatio-temporal behavior of the visitor, the motivations of the visit were determined through the movements and time spent during the visit. Thus, by examining the spatial and temporal behavior of visitors, it reveals that technologies in tourism can be used to manage touristic places in a smarter way, develop market strategies and better manage them.

GİRİŞ

Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısından itibaren "Farklı Dillerden Lisansüstü Tez İncelemeleri" başlığını taşıyan bir bölüm ile sizlere merhaba diyoruz. Bu bölümde turizm literatürüne katkı yapan İngilizce ve Türkçe dışında farklı dillerde dünyada yayımlanan tezlerin tanıtılması amaçlanmaktadır.

Bölümün hazırlanmasında tezleri belirlemek için Proquest veri tabanı kullanılmıştır. Aramalarda son 12 ayda yayımlanan lisansüstü tezler incelemeye alınmış, aramada dil sınırlamasında İngilizce ve Türkçe kapsam dışında tutulmuştur. Çıkan tezlerin özetleri incelenerek, özellikle yöntem olarak farklı metodolojiye sahip çalışmalar tercih edilmiştir. Bu doğrultuda, Portekizce yayımlanan bir yüksek lisans tezi bu sayıda incelenmek üzere belirlenmiştir.

Vinhais Biyolojik Parkı Ziyaretçilerinin Mekânsal-Zamansal Davranışları

Bu bölümde tanıtacağımız lisansüstü çalışma Isabel de Fátima Cunha Rodrigues tarafından hazırlanan ve 2023 yılında Portekiz Polytechnic Institute of Bragança'da turizm pazarlaması alanında kabul edilen yüksek lisans tezidir.

Çalışmanın konusunu turistlerin mekânsal-zamansal davranışlarının incelenmesi oluşturmaktadır. Doğal, kültürel ve peyzaj kaynakları, turist deneyimine katkıda bulunan ve yerel toplulukların yaşam kalitesini artıran bir dizi boş zaman etkinliği sunmaktadır. Rodrigues, (2023) ziyaretçi hareketlerinin araştırılmasına yönelik çalışma sayısında artış olmasına rağmen, çalışmalar arasında tutarsızlıkların olduğunu ifade etmektedir. Portekiz'de önemli bir tabiat parkı olan Vinhais Doğal Tabiat Parkı'nda ziyaretçilerin mekânsal-

zamansal davranışlarını incelemektedir. Bu çalışmada, Vinhais Biyolojik Parkı'nın hedef kitlesini ortaya koymanın yanı sıra, mevcut cazibe merkezlerini veya yeni fikirleri iyileştirmek, bu parkın bir eko-turizm destinasyonu olarak daha verimli yönetimini sağlaması hedeflenmiştir.

Tezin araştırma sorusu: "Vinhais Biyolojik Parkı'nın ziyaretçisi kimlerden oluşmaktadır ve ziyaretçiler mekânda ve zamanda nasıl davranmaktadırlar", şeklinde belirlenmiştir.

Genel amaç: Vinhais Biyolojik Parkı'na gelen ziyaretçilerin niteliklerini ortaya koymaktır. Tezde belirlenen özel hedefler ise: 1. Ziyaretçilerin profilini analiz etmek; 2. Ziyaretçilerin park ziyaretleri sırasında yaptıkları hareketlerin coğrafi referanslanmasını ortaya koymak; 3. Park ziyaretçilerinin cazibe içi mekânsal-zamansal davranışlarını analiz etmek; 4. Ziyaretin nedenlerini belirlemek, 5. Ziyaretçi memnuniyetini değerlendirmek biçiminde açıklanmıştır (Rodrigues 2023: 52).

Tezde belirlenen bu amaçlara ulaşmak için Huang vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada olduğu gibi ziyaretçilere uygulanan anket ve ziyaret esnasında akıllı telefon uygulamasıyla ziyaretçilerin telefonları aracılığıyla hareketlerinin takibiyle veriler toplanmıştır.

Çalışmada kullanılan anketle ziyaretçilerin iç motivasyonları (itme faktörleri) ve parkta uygulanan faaliyetleri (çekme faktörleri) belirlemek için dört bölümden oluşan yapılandırılmış bir anket geliştirilmiştir. Anket, Portekizce, İngilizce ve İspanyolca dillerinde hazırlanmıştır. Ankete ek olarak, ziyaretçilerin Vinhais Biyolojik Parkı'nı nasıl keşfettiklerini anlamak için coğrafi referanslama yöntemiyle bir cep telefonu uygulaması da kullanılmıştır. En çok hangi alanların ziyaretçilerin dikkatlerini çektiği, hangi alanların ziyaretçiler tarafından ihmal edildiği gibi sorularda bu uygulamadan elde edilen bilgilerle yanıtlanmıştır. Küresel Konumlandırma Sistemi (GPS) uygulaması, sanal mağazalarda bulunması, kurulumu kolay ve hızlı olması, kayıt gerektirmemesi ve az bellek kaplaması şartlarını taşıyan uygulamalar içinden araştırmacı tarafından seçilmiştir (Rodrigues 2023: 53).

Veri Toplama Araçları

Veriler, hayvan ve bitki toplama rotasına yapılan ziyaret sırasında katılımcıların anketi doldurmaları sağlanmıştır. Veri toplama, Ağustos- Aralık 2022 arasında, Vinhais Biyolojik Parkı'nın ziyaretçilerinin hayvan ve bitki parkuru ziyareti sırasında gerçekleşmiştir. Araştırmacı ziyaretçilere araştırmayı tanıtarak, onları araştırmaya katılmaya davet etmiştir. Ziyaretçilerden toplam 304 kişi anketle araştırmaya katılmıştır. Ankete yanıt veren 304 ziyaretçiden sadece 128'i cep telefonlarında mobil yazılım uygulamaları (APP) ile izleme yapmayı kabul etmiştir. Saha çalışması tez yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir. Ziyaretçilerin araştırmaya katılımını sağlamak için ödül sistemi de kullanılmıştır. Parkın resepsiyonunda ve çıkışta, ziyaretçilere anketi doldurmalarını hatırlatıcı uyarılar da gönderilmiştir. Ziyaretçilere ayrıca, online anket doldurma seçeneği de sunulmuştur. Park içerisine araştırmayı hatırlatıcı QR Kodları içeren bir ekranın bulunduğu farklı dillerde posterler de yer almıştır.

Çalışmada araştırmacı kullandığı Küresel Konumlandırma Sistemi'nin seçim sürecini de ayrıntılı olarak açıklamaktadır.

Veri Analizi

Tez çalışmasında ziyaretçilerin mekânsal ve zamansal davranışlarının analizinde Açık Kaynak Kodlu Coğrafi Bilgi Sistemleri (QGIS) Uygulaması (QGIS 3.2.0) yazılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın GPS ile toplanan verilerin analizi aşamasında teknik sebepler (izlediği rota sadece 1 km üzerinde gerçekleşiyor, çok fazla bitki örtüsüne sahip küçük bir alan olduğu için GPS sinyalinin almayı zorlaşması gibi) ve ziyaretçilerin araştırmacının talimatlarına uymamaları nedeniyle 121 veriden mekânsal analiz yapılabilmektedir. Çalışma için, bilgilerin bir akıllı telefon uygulaması aracılığıyla GPS izleme yoluyla uzaklık, ziyaret süresi, hareket temposu, hız ortamı gibi değişkenlerle verilmiştir. GPS taramalarında elde edilen sonuçlarda ortalama olarak ziyaret süresi 71,80 dakika (yaklaşık 1 saat 10 dakika), medyan 69,95 dakika (1 saat 9 dakika) olarak bulunmuştur. Bu süre zarfında ziyaretçiler ortalama 20,47 dakika hareket halinde ve ortalama 53,34 dakika hareketsiz kalmışlardır.

Coğrafi referanslamada gün zaman olarak incelendiğinde, 88 iz analiz edilmiş, bunlardan 23'ü sabah, 65'i öğleden sonraya aittir. Ortalama olarak, sabah gösterimlerinin kat ettiği mesafe 1260 metre ve ziyaret süresi yaklaşık bir saat 25 dakika olarak bulunmuştur. Öğleden sonra ise ziyaret ortalama 1 saat 8 dakika ve kat edilen mesafe 1191 metredir. Öğleden sonra daha fazla iz toplanmasına rağmen, kat edilen mesafenin ve ziyaret süresinin sabaha göre daha kısa olduğu sonucuna varılmıştır (Rodrigues 2023: 61).

Ziyaretçilerin mekân-zamansal davranışlarına bakıldığında ortalama olarak ziyaretlerin süresi bir saat 10 dakika gerçekleşmiştir. Bu süre zarfında ziyaretçiler ortalama 20,47 dakika hareket halinde, ortalama 53,34 dakika ise hareketsiz kalmıştır. Kat edilen ortalama mesafe 1209,39 metredir. Takip edilen ziyaretçilerin hareketlerinde ise merkez caddede daha yoğun ziyaretçi yoğunluğu yaşandığı, merkez caddeden uzaklaştıkça, muhtemelen arazinin morfolojisi (daha dik rota) ve rotanın önceden tanımlanmış haritalamasındaki tabelalara ait olmaması nedeniyle hareketlerin yoğunluğu azalmaktadır (Rodrigues 2023: 65).

DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, turizm alanında Portekizce yayımlanan bir yüksek lisans tezini inceledik. Hızlı gelişim ve değişiminin yaşandığı teknoloji alanındaki olgulardan günümüzde bilimsel çalışmaların me-

todolojilerinde de yararlanmak mümkündür. Teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı bu yüksek lisans tez çalışmasında özellikle yöntem bölümünü ayrıntılı olarak ele almaya çalıştım. Yüksek lisans tezinde, bir biyoloji parkının ziyaretçilerine uyguladığı anket tekniğine ek olarak, ziyaretçilerin mekânsal ve zamansal davranışlarını Küresel Konumlandırma Sistemi (GPS) yardımıyla ölçmektedir. Böylece, turistik bir mekânda ziyaretçilerin rotalar arasında erişim süresini, alanlarda geçirilen süre ve ilgi gösterilmeyen alanların tespit edilmesi mümkün olmuştur. Çalışmada kullanılan yöntemin turizm ve turizmle ilgili alanlarda çalışmalar yapacaklara yön verecek bir içerikte olduğunu düşünüyorum.

KAYNAKÇA

- Huang, X., Li, M., Zhang, J., Zhang, L., Zhang, H. ve Yan, S. (2020). Tourists' Spatial-temporal Behavior Patterns in Theme Parks: A Case Study of Ocean Park Hong Kong, *Journal of Destination Marketing and Management*, 15 (3):1-10
- Rodrigues, I. D. F. C. (2023). O comportamento espaciotemporal do visitante do Parque Biológico de Vinhais. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Portekiz: Polytechnic Institute of Bragança.

Hatice GÜÇLÜ NERGİZ*

*Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, 41080 Kartepel Kocaeli.

E-posta: hg.nergiz@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8848-7014

Hatice GÜÇLÜ NERGİZ

Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'ndan mezun oldu (1996). Yüksek lisans derecesini Adnan Menderes Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Dalı'ndan (2000), doktora derecesini de Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Dalı'ndan aldı (2006). Adnan Menderes Üniversitesi'nde çalışmaya başladı (1996). Doçentlik unvanını turizm alanında aldı (2017). Halen Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü'nde görev yapmaktadır.